

บทที่ 5

แบบจำลองอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์

ในบทที่ 3 ได้แสดงให้เห็นภาพของอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ และในบทที่ 4 ได้ฉายภาพอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ ในบทที่ 5 นี้จะรวมเอาองค์ความรู้ทั้งหมดมาสังเคราะห์ขึ้นเป็นแบบจำลองที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์

ผู้เล่นหลัก (Key Players)

ในอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ ผู้เล่นหลัก 4 ประเภทมีบทบาทกำหนดพฤติกรรม โดยกำหนดให้มีข้อสมมติ (Assumption) ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมส่วนใหญ่ของหน่วยธุรกิจต่าง ๆ และฟังก์ชันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำคัญ นอกจากนั้น เครื่องหมายบวก-ลบ ที่อยู่บนตัวแปรต้น แสดงให้เห็นถึงทิศทางความสัมพันธ์ โดยเครื่องหมายบวกแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนเครื่องหมายลบแสดงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ส่วนตัวแปรที่ไม่มีเครื่องหมายกำกับนั้นแสดงถึงทิศทางความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจน

1. ผู้ชม (Viewer)

ผู้ชมจะแสวงหาความพึงพอใจสูงสุด (Utility Maximizing) จากการรับชมรายการโทรทัศน์ โดยมีต้นทุนสำคัญที่ต้องจ่ายคือ "เวลาในการรับชม" (ซึ่งคือต้นทุนค่าเสียโอกาสในการรับชมรายการช่องอื่น บริโภคสื่อประเภทอื่น หรือใช้เวลาในกิจกรรมอย่างอื่น) โดยรายการแต่ละประเภทจะให้ความพึงพอใจในปริมาณที่แตกต่างกัน และการรับชมโฆษณาจะทำให้ความพึงพอใจลดลง ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ดังนี้

$$U_{tv} = U_{tv} (\text{Entertainment, Information, Knowledge})$$

$$\text{หรือ } U_{tv} = U_{tv} (\text{ละครโทรทัศน์, ข่าว, เกมโชว์, เพลง, โฆษณา})$$

ละครโทรทัศน์ เป็นประเภทรายการที่มีผู้ชมนิยมดูมากที่สุด (นั่นคือสามารถให้อรรถประโยชน์สูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทอื่น สำหรับผู้ชมกลุ่มใหญ่ที่สุด) โดยละครเรื่องที่ประสบความสำเร็จ มีคนติดตามดูจำนวนมากนั้นประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ดารา

นำแสดงชื่อดัง บทประพันธ์อันยอดเยี่ยม ผู้จัดที่เป็นที่ชื่นชอบ การแสดงอย่างสมบทบาท ทั้งยังแฝงไว้ด้วยแนวคิด

$$U = UD (\text{ดารานำแสดง}^+, \text{บทประพันธ์}^+, \text{ผู้จัด}, \text{คุณภาพการแสดง}^+, \text{ข้อคิด}^+)$$

ผู้ชมจะตัดสินใจเลือกชมโทรทัศน์ช่องที่ให้อรรถประโยชน์สูงสุด (Maximum Utility) เมื่อเปรียบเทียบกับช่องอื่น

$$\text{Max } U = U (\text{Channel})$$

นอกจากนั้น อำนาจการตัดสินใจเลือกรับชมช่องรายการใด ล้วนแตกต่างกันไปตามแต่โครงสร้างอำนาจของครัวเรือน จำนวนโทรทัศน์ในครัวเรือน ฯลฯ

2. สถานีโทรทัศน์ (TV Stations)

สถานีโทรทัศน์ เป็นหน่วยธุรกิจหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีแรงจูงใจในการแสวงหากำไรสูงสุด ภายใต้กรอบข้อบังคับ และการปฏิบัติให้สมหน้าที่ทางสังคมของสื่อสารมวลชน รายได้ส่วนใหญ่ของสถานีโทรทัศน์มาจาก “รายได้จากการขายเวลาโฆษณา” (Advertising Revenue) และ “รายได้จากการให้เช่าเวลา” ส่วนรายจ่ายสำคัญนั้น ประกอบด้วย “ต้นทุนค่าผลิตรายการ” (Production Cost) “ต้นทุนดำเนินการ” (Operating Cost) “ค่าสัมปทานที่ต้องจ่ายให้รัฐ” (Concession Fee) ส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร อุปกรณ์เครื่องมือในการออกอากาศและส่งสัญญาณนั้นเป็นการลงทุนในช่วงต้น และช่วงขยายตัว

$$\text{Profit} = \text{Revenue} - \text{Cost}$$

$$\text{Revenue} = R(r')$$

โดยที่ $r = \text{rating}$

รายได้จากการโฆษณาจะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับ “เรตติ้ง” (Rating) หรือจำนวนผู้ชมที่รับชมรายการนั้น ๆ ฉะนั้น สถานีโทรทัศน์มีแนวโน้มที่จะจัดผังรายการเพื่อดึงดูดผู้ชมให้ได้มากที่สุด (Viewers Maximizing) ในแต่ละช่วงเวลา อย่างไรก็ตาม ผู้ชมโทรทัศน์จำนวนมหาศาลจะกระจุกตัวอยู่หน้าจอเพียงไม่กี่ชั่วโมงในแต่ละวัน กล่าวคือเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงาน พระอาทิตย์ตก

ดิน ไปจนถึงเวลาที่ไม่ดีนัก ทำให้ช่วงเวลาไพรม์ไทม์เพียงไม่กี่ชั่วโมงนั้น สร้างรายได้โฆษณาให้กับอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์มากกว่าครึ่งหนึ่ง

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง หลายช่องพยายามทุ่มทรัพยากรส่วนใหญ่ของทางสถานีเพื่อช่วงชิงเรตติ้งในช่วงเวลานี้ และเมื่อพิจารณา Utility Function ของผู้บริโภคแล้ว จึงไม่น่าแปลกใจที่หลายช่องได้พยายามนำรายการละครโทรทัศน์มาเป็นแม่เหล็ก สำหรับช่องที่ไม่ได้นำเสนอรายการละครนั้นก็เพราะนโยบายของสถานี การขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะในการผลิตรายการประเภทละคร หรือก็เป็นเพราะต้องนำเสนอรายการทางเลือก เพื่อดึงดูดผู้ชมจำนวนพอสมควรที่ไม่ชอบดูละคร (ซึ่งดีกว่าการผลิตรายการละครออกไปแล้วผู้ชมอื่นไม่ได้) นอกจากนั้นความครอบคลุมของการส่งสัญญาณออกอากาศยังเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่กำหนดจำนวนผู้ชมที่สามารถเลือกรับชมรายการจากทางสถานีได้

$$\text{Rating} = r(\text{ช่วงเวลา, ประเภทรายการ, รายการที่ออกอากาศพร้อมกันในช่องอื่น, ความครอบคลุมของการออกอากาศ})$$

สถานีโทรทัศน์มีทางเลือกในการแสวงหารายได้ 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ หารายได้โฆษณาเอง

และหารายได้จากกาให้เช่าเวลา

โดยในช่วงที่เรตติ้งสูงโดยธรรมชาติ (เช่น ไพรม์ไทม์) หรือในช่วงภาวะเศรษฐกิจดี โอกาสในการแสวงหารายได้โฆษณามีสูง สถานีจะเลือกตัดสินใจเป็นเจ้าของรายการเอง ไม่ปล่อยให้เวลาให้ผู้ผลิตรายการเข้าไปผลิต ทว่าในช่วงเวลาที่เรตติ้งไม่สู้ดีนัก สถานีมักลดความเสี่ยงโดยการปล่อยให้ผู้ผลิตรายการเช่าเวลา โดยสถานีได้รับผลตอบแทนเป็นค่าเช่าในอัตราคงที่แน่นอน และไม่ต้องพะวงกับการบริหารต้นทุนค่าผลิตรายการอีกด้วย

สำหรับรายการละครโทรทัศน์ สถานีมีอำนาจเหนือผู้ผลิตละคร และเป็นผู้ตัดสินใจเลือกผู้ผลิตสถานีหลักที่ดำเนินการโดยเอกชน (ช่อง 3 และ 7) เลือกใช้วิธีการจ้างผลิต โดยมีจะเลือกจากผู้ผลิตที่เคยผลิตร่วมกันมายาวนาน และมีผลงานในอดีตเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม!

$$\text{Rating ละคร} = R(\text{ผู้ผลิตละคร, ดารานำแสดง, บทประพันธ์, บทละครโทรทัศน์})$$

3. ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ (TV Drama Producer)

ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ก็เป็นหน่วยธุรกิจที่แสวงหากำไรสูงสุดเช่นกัน โดยแบ่งรูปแบบการดำเนินธุรกิจออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) รับจ้างผลิต และ (2) เข้าเวลาเพื่อบริหารการขายเอง

ในรูปแบบการรับจ้างผลิต ผู้ผลิตจะได้รับงบประมาณจากทางสถานีเป็นเงินก้อนจำนวนคงที่ต่อละครหนึ่งตอน กำไรจะเกิดขึ้นจากการบริหารต้นทุน จากการจัดการปัจจัยการผลิตของละครหนึ่งเรื่องอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ต้องรักษาคุณภาพของผลงานละครที่ออกมา ให้ถูกใจผู้ชม และเป็นที่พึงพอใจของเจ้าของสถานี (ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างผลิต) เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้จากการได้รับมอบหมายให้ผลิตละครเรื่องต่อไป

$$\text{Profit} = \text{Revenue (งบประมาณจากสถานี)} - \text{Cost (Production)}$$

ในรูปแบบการเข้าเวลาเพื่อบริหารการขาย กำไรจะเกิดจากรายได้จากการขายโฆษณา (ซึ่งขึ้นกับเรตติ้งของละคร และความสามารถในการขายโฆษณา) หักด้วยต้นทุนค่าผลิต และต้นทุนค่าเข้าเวลา

$$\text{Profit} = \text{Revenue (Advertising)} - \text{Cost (Production)} - \text{Cost (Time)}$$

ลักษณะฟังก์ชันการผลิต (Production Function) ของผู้ผลิตละครโทรทัศน์นั้นแตกต่างจากฟังก์ชันการผลิตโดยทั่วไป กล่าวคือแต่ละหน่วยของผลผลิตที่ได้ (ละครตอนหนึ่ง) มีความผันแปรของคุณภาพได้อย่างมาก (Heterogeneity) คือมีปัจจัยมากมายที่จะทำให้ละครออกมามีหรือแย่ ผู้ชมชอบหรือไม่ชอบ ทั้งที่ใส่ปัจจัยการผลิตจำนวนเท่ากัน คุณภาพใกล้เคียงกันเข้าไป) เพราะโดยธรรมชาติของสินค้าละครโทรทัศน์นั้น ต้องอาศัย "คน" ในหลากหลายบทบาทเป็นปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ ประกอบกับต้องใช้ความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อทำให้ทุกคนสามารถร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานละครอันเป็นที่ถูกใจของผู้ชม แม้จะใช้บุคลากรชุดเดียวกัน ผลิตละครเรื่องเดียวกันซ้ำอีกครั้ง ก็อาจมั่นใจได้ว่าจะได้ละครที่มีคุณภาพเท่ากัน 2 ชุด และถึงแม้ว่าจะเป็นละครที่เหมือนกันทั้งสองชุด การขายในห้วงเวลาที่ต่างกัน (หมายถึงช่วงเวลาเดียวกันในรอบวัน แต่ต่างเดือน ต่างปีกัน) ก็อาจมั่นใจได้ว่าผู้ชมจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อละครเรื่องเดียวกันเหมือนกัน หรือละครจะได้รับความนิยมจากผู้ชมจำนวนมากเหมือนกัน (ขึ้นบริบทของชีวิตและอารมณ์ของผู้ชม และคู่แข่งของสินค้าละครโทรทัศน์ในช่วงนั้น)

ต้นทุนส่วนใหญ่ของการผลิตละครโทรทัศน์คือ ต้นทุนผันแปร (Variable Cost)¹ ฉะนั้นการผลิตละครโทรทัศน์จะมีการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ต่ำมาก แต่ผู้ผลิตละครจะมีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Curve) ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการต้นทุนในละครเรื่องต่อ ๆ ไปทำได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้ผลิตละครยังมีสิ่งที่เรียกว่า Economies of Scope กล่าวคือ ปัจจัยการผลิตบางชนิด หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะบางอย่างที่ต้องใช้ในการผลิตละครสามารถนำไปใช้ผลิตสินค้าอื่นได้อีก (เช่น รายการโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ)

4. ผู้ลงโฆษณา (Agency or Advertiser)

ผู้ลงโฆษณา แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ เอเจนซีโฆษณา และ ผู้ลงโฆษณาโดยตรง (Advertiser) ซึ่งทั้งคู่ล้วนมีพฤติกรรมแสวงหากำไรสูงสุด (Profit Maximization)

สำหรับผู้ลงโฆษณาโดยตรงจะเลือกสื่อที่ตรงกลุ่มเป้าหมายและมีจำนวนมาก โดยหวังว่ารายจ่ายค่าโฆษณาจะกระตุ้นให้ผู้ชม (ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้บริโภค) กลับมาซื้อสินค้าของตน และทำให้ได้รายได้เข้ามาคุ้มค่างกับรายจ่ายโฆษณาในท้ายที่สุด

สำหรับเอเจนซีโฆษณานั้น ทำหน้าที่เลือกซื้อสื่อแทนผู้ลงโฆษณาโดยตรง (โดยมีสมมติฐานว่าเอเจนซีน่าจะวางแผนได้มีประสิทธิภาพมากกว่า) โดยได้รายได้จากค่าธรรมเนียมการวางแผนสื่อ (Media Planning) และเปอร์เซ็นต์จากการซื้อสื่อ ลูกค้าจะเลือกใช้บริการ Agency ที่สามารถเลือกสื่อโฆษณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือเข้าถึง “กลุ่มเป้าหมาย” ได้ใน “จำนวนที่มากที่สุด”

ทั้งเอเจนซีและผู้ลงโฆษณาโดยตรงจะตัดสินใจเลือกลงโฆษณาโดยพิจารณาจาก “จำนวนผู้ชม” (Numbers of Viewer หรือ Rating) โดยการวัดของหน่วยงานกลาง

¹ ดูโครงสร้างต้นทุนการผลิตในตอนท้ายของบทที่ 4

พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของสถานีโทรทัศน์

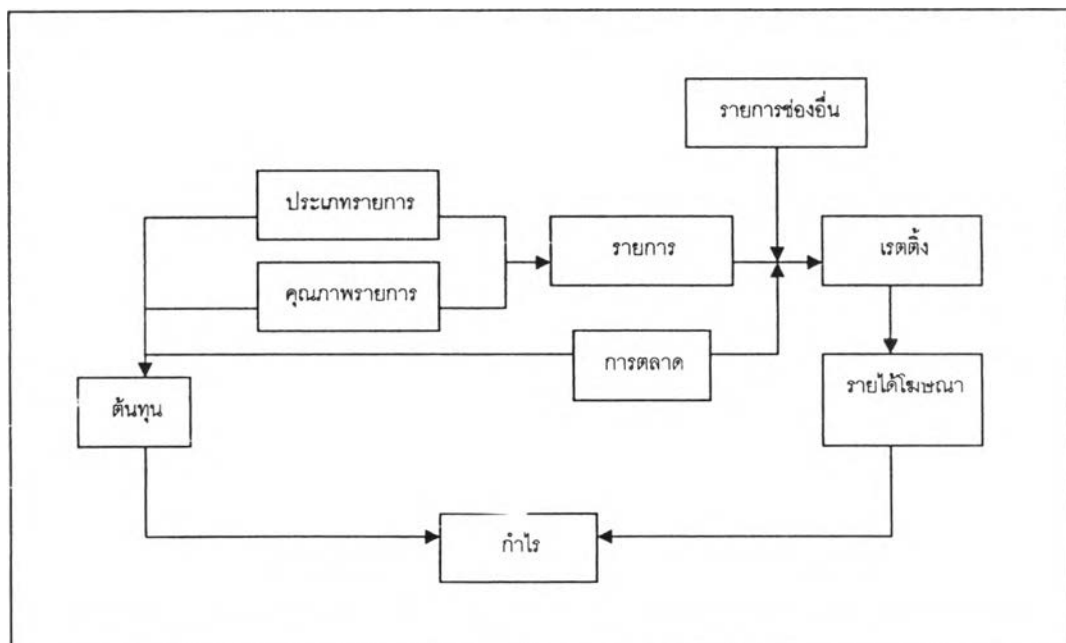
ในส่วนที่แล้วเราได้อธิบายพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เล่นหลักทั้งสี่ คือ สถานีโทรทัศน์ ผู้ชม ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ และผู้ลงโฆษณา ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการณ์แสวงหากำไรสูงสุดของสถานีโทรทัศน์ จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นทั้งสี่ โดยการวิเคราะห์จะทำการลดทอนปัจจัยต่างๆ ให้น้อยที่สุด เหลือเพียงปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการณ์ของสถานีโทรทัศน์ได้อย่างพอเพียง

จากรูป สถานีโทรทัศน์นั้นต้องการแสวงหากำไรสูงสุด โดยมีรายได้หลักจากการขายเวลาโฆษณา (Advertising Revenue) รายได้โฆษณานี้จะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความนิยมในรายการนั้น

ความนิยมในรายการนั้นขึ้นอยู่กับ "ประเภทรายการ" และ "คุณภาพของรายการนั้น" ประกอบกับ "การตลาดและประชาสัมพันธ์รายการ" ของสถานี เมื่อเปรียบเทียบกับรายการของสถานีอื่น

การตัดสินใจกำหนดคุณภาพรายการ ประเภทรายการ และการตลาดของสถานีโทรทัศน์นั้น ในด้านหนึ่งมีผลต่อเรตติ้ง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีผลต่อ "ต้นทุนการผลิต" ของสถานี เพราะฉะนั้น สถานีจะกำหนดตัวแปรเหล่านี้ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด

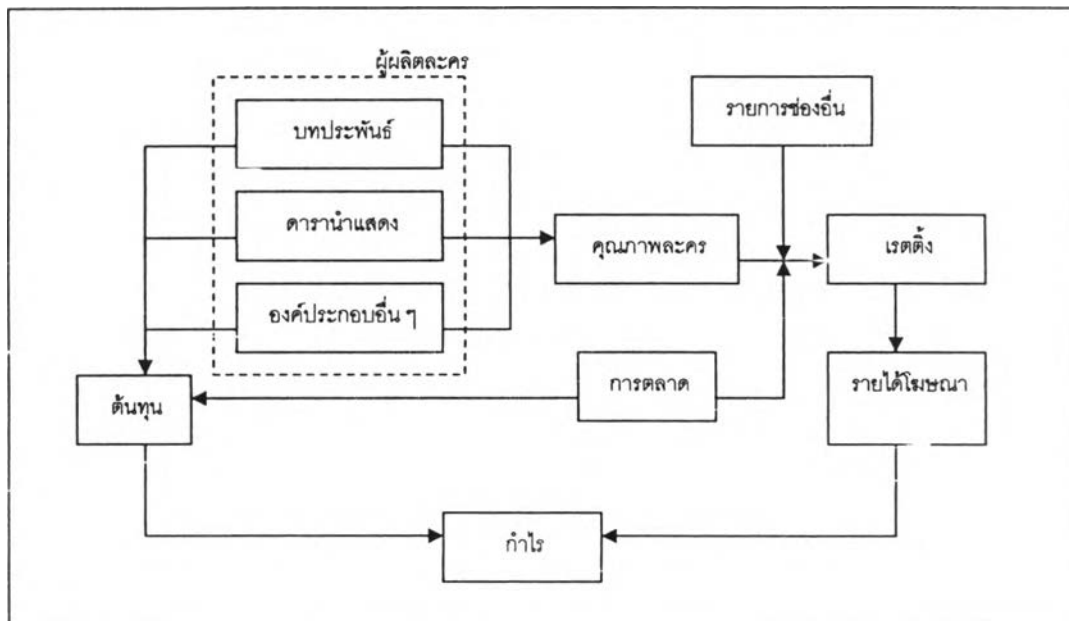
ภาพที่ 5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อกำไรของสถานีโทรทัศน์

หากพิจารณาในรูปแบบรายการละครโดยเฉพาะ จะตัดตัวแปร “ประเภทรายการ” ทิ้งไป และแสดงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพละคร (ในที่นี้จะแสดงเฉพาะปัจจัยสำคัญเพื่อให้เห็นภาพอย่างง่าย ๆ) เช่น บทประพันธ์ ดารานำแสดง และองค์ประกอบอื่น ๆ

ทั้งสามปัจจัยหลักเหล่านี้เกี่ยวข้องกับทั้งกับ “เรตติ้ง” และ “ต้นทุนการผลิตละคร” กล่าวคือ หากต้องการเพิ่มคุณภาพของละคร โดยเพิ่มคุณภาพปัจจัยเหล่านี้ ต้นทุนจะต้องเพิ่มขึ้น (ดูข้อสมมติเรื่องฟังก์ชันต้นทุนการผลิตในลำดับต่อไป) นอกจากนั้น ผู้ผลิตละครแต่ละราย ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพละครต่างกันไป แต่ไม่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิต เพราะล้วนได้งบประมาณการผลิตละครเท่า ๆ กัน

ภาพที่ 5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อกำไรของรายการละครหลังข่าวของสถานีโทรทัศน์

ในส่วนตัวต่อไปเราจะอธิบายความสัมพันธ์ของ “รายได้” และ “ต้นทุน” กับตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบของแผนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนขึ้น หลังจากนั้นจะได้อธิบายในรูปแบบของกราฟต่อไป

การอธิบายด้วยสมการทางคณิตศาสตร์

ในการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของหน่วยธุรกิจทั่วไป จะศึกษาหา “ปริมาณการผลิต” (Quantity) ที่ทำให้ได้กำไรสูงสุด โดยทั้งรายได้ และต้นทุน เป็นฟังก์ชันของปริมาณการผลิต แต่สำหรับรายการโทรทัศน์ ปริมาณสินค้านั้นถูกกำหนดตายตัวด้วยจำนวนเวลา (วันละ 24 ชั่วโมง

ชั่วโมงละ 60 นาที) ฉะนั้น ในการตัดสินใจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด สถานีโทรทัศน์จะต้องตัดสินใจหาตัวแปรอื่น นอกจาก "ปริมาณการผลิต" เพื่อโยงรายได้และต้นทุนเข้าด้วยกัน

"คุณภาพรายการ" (Quality of Program) คือตัวแปรอีกตัวที่จะอธิบายพฤติกรรมแสวงหากำไรสูงสุดของสถานีโทรทัศน์ เพราะทั้ง "รายได้" และ "ต้นทุน" นั้นเป็นฟังก์ชันของคุณภาพรายการ

รายได้

ในด้านรายได้ กำหนดให้รายได้หลัก (R) ของสถานีโทรทัศน์มาจากการขายเวลาโฆษณา (Rad)

$$R = Rad$$

รายได้โฆษณานั้นจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับเรตติ้งของรายการนั้น ๆ

$$Rad = Rad (\text{Rating}')$$

เรตติ้งของรายการนั้น ๆ ก็จะขึ้นกับคุณภาพของรายการ การตลาดและประชาสัมพันธ์ รายการของช่องอื่นที่ออกอากาศพร้อมกันในขณะนั้น (และในกรณีรายการละครโทรทัศน์ก็จะขึ้นกับผู้ผลิตละคร)

$$\text{Rating} = \text{Rating} (\text{Quality of Program}', \text{Mkt\&PR}', \text{รายการช่องอื่น}, \text{ผู้ผลิตละคร})$$

เมื่อแทนปัจจัยที่มีผลต่อเรตติ้งรายการเข้าไป ก็จะได้ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของสถานีโทรทัศน์ กับตัวแปรต่าง ๆ โดยเฉพาะคุณภาพของรายการ

$$R = Rad (\text{Quality of Program}', \text{Mkt\&PR}', \text{รายการช่องอื่น}, \text{ผู้ผลิตละคร})$$

ต้นทุน

ในด้านต้นทุน ต้นทุนของสถานีโทรทัศน์ประกอบด้วยหลายส่วน แต่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์หนึ่ง ๆ (หรือรายการละครโทรทัศน์) สถานีจะสนใจต้นทุนค่าผลิตรายการ

(Production Cost หรือ C_{pro}) และต้นทุนค่าการตลาดและประชาสัมพันธ์ (Marketing Cost หรือ C_{mkt}) เป็นหลัก

$$\begin{aligned} C &= \text{Production Cost} + \text{Marketing Cost} \\ &= C_{\text{pro}} + C_{\text{mkt}} \end{aligned}$$

ต้นทุนค่าการตลาดนั้นกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) ไม่ขึ้นกับตัวแปรใด ส่วนต้นทุนค่าผลิตรายการนั้น เป็นฟังก์ชันโดยตรงกับคุณภาพของรายการ

$$= C_{\text{pro}} (\text{Quality of Program}^*) + C_{\text{mkt}}$$

โดยคุณภาพของรายการละครโทรทัศน์นั้นถูกกำหนดจาก บทประพันธ์ ดารานำแสดง และองค์ประกอบอื่นๆ

$$\text{Quality of Program} = Q (\text{ดารานำแสดง}^*, \text{บทประพันธ์}^*, \text{องค์ประกอบอื่นๆ}^*)$$

กำไร

กำไรนั้นคือรายได้หักลบด้วยต้นทุน ในทั้งสมการรายได้และต้นทุนของสถานีโทรทัศน์นั้นมี "คุณภาพรายการ" เป็นตัวแปรต้นร่วมกัน

$$\begin{aligned} \text{Profit} &= R - C \\ &= R(Q) - C(Q) \end{aligned}$$

สถานีโทรทัศน์จะแสวงหากำไรสูงสุด โดยเลือกผลิตรายการให้มีคุณภาพเหมาะสม (Optimum Quality หรือ Q*) ซึ่งเป็นระดับคุณภาพที่เมื่อแทนค่าลงในสมการรายได้และต้นทุนแล้ว จะทำให้ได้กำไรสูงสุด

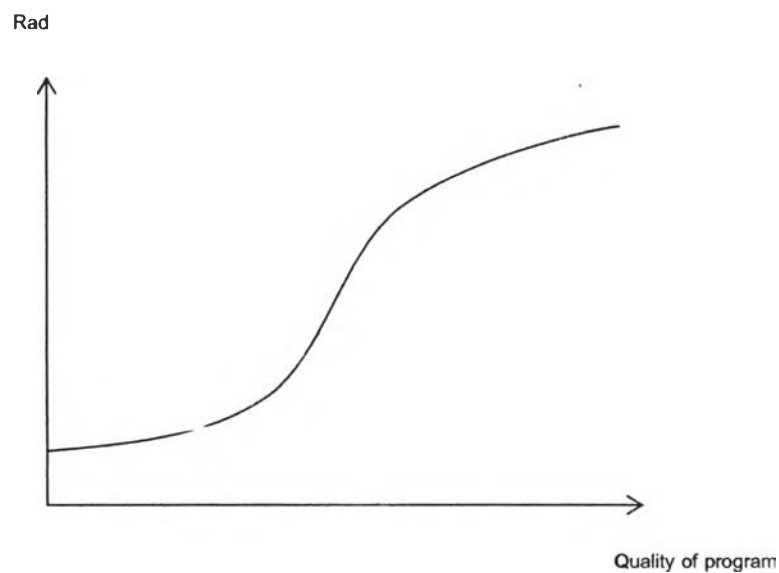
$$\text{Max Profit} = R(Q^*) - C(Q^*)$$

การอธิบายด้วยกราฟ

จากโครงสร้างสมการข้างต้น เราสามารถนำความสัมพันธ์ดังกล่าวมาเขียนในรูปแบบของกราฟ เพื่อแสดงให้เห็นการตัดสินใจเลือกกระดบของคุณภาพรายการ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุดได้ดังนี้

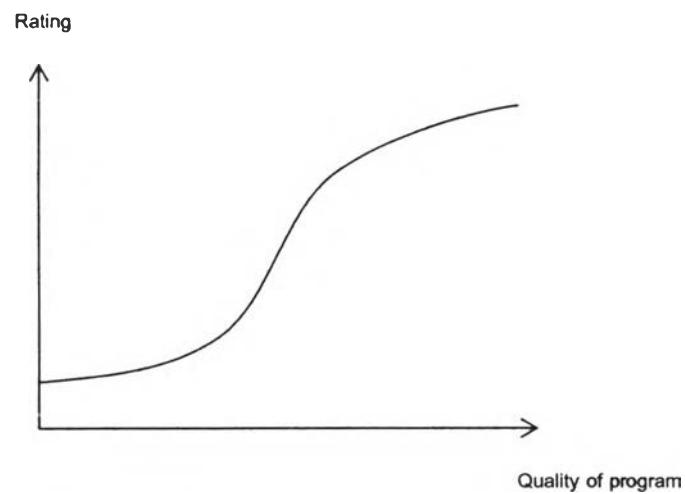
เริ่มต้นพิจารณาจากรายได้ ลักษณะของเส้นกราฟรายได้จากการโฆษณา (Rad) จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นในช่วงแรก และจะกลับเพิ่มในอัตราที่ลดลง ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง Rating และ คุณภาพรายการ

ภาพที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้โฆษณากับคุณภาพของรายการ

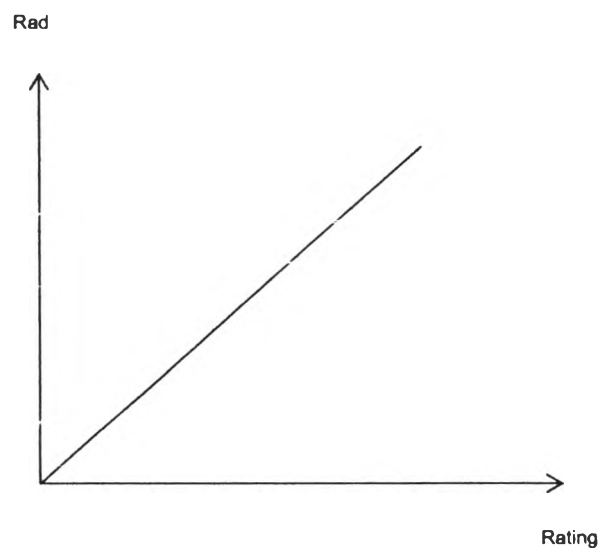
หากคุณภาพรายการของสถานีหนึ่ง ดีกว่ารายการในช่องอื่นในขณะนั้น ผู้ชมก็จะมีแนวโน้มหันมาเลือกชมรายการที่คุณภาพดีกว่าแทน (Q1) ยิ่งคุณภาพดีกว่ามาก ผู้ชมก็จะยิ่งเปลี่ยนช่องชมมากขึ้นอีก (Q2) แต่เมื่อมีผู้ชมส่วนใหญ่เลือกชมแล้ว การเพิ่มคุณภาพรายการให้ดีขึ้นไปอีก จะทำให้เกิดผลต่อหน่วยการเพิ่มขึ้นของคุณภาพที่ต่ำลง อัตราการเพิ่มขึ้นของควมนิยมจึงลดลง (Q3) ทำให้ได้กราฟความสัมพันธ์ระหว่าง Rating และ คุณภาพรายการดังรูป

ภาพที่ 5.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเรตติ้งกับคุณภาพรายการ

ผู้ลงโฆษณาจะจ่ายเงินโฆษณาในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเรตติ้งของรายการนั้น ๆ ในวงการโฆษณามีได้มีการยอมรับแนวคิดการคำนวณต้นทุนการโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เรียกว่า Cost Per Rating Point (CPRP) กล่าวคือ ราคาต้นทุนเฉลี่ยต่อหัวของผู้ชมโฆษณาควรจะอยู่ในระดับที่เหมาะสมและคงที่ นั่นแปลว่า หาก Rating เพิ่มขึ้น ราคาค่าโฆษณาก็ควรจะเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกันด้วย ทำให้ได้กราฟความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้โฆษณาและเรตติ้ง ไปในทิศทางเดียวกัน ในลักษณะเส้นตรง

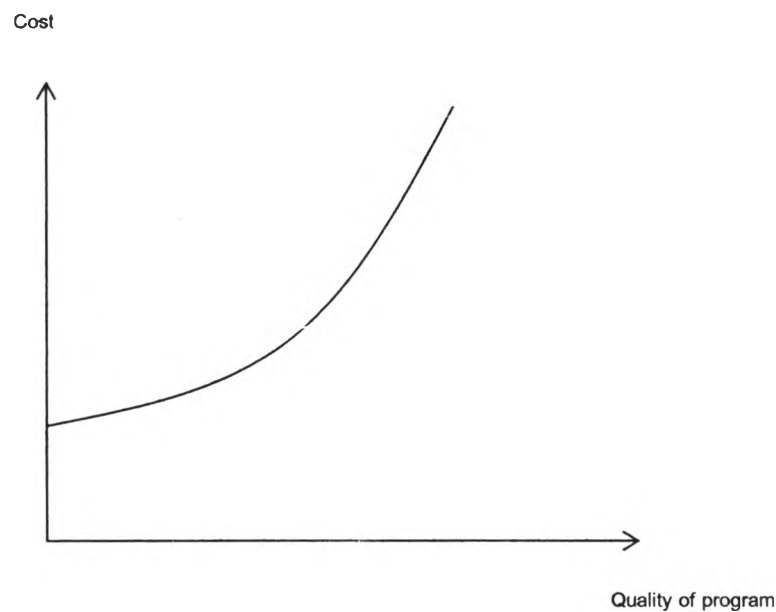
ภาพที่ 5.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้โฆษณาและเรตติ้ง

เมื่อนำลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพรายการและเรตติ้ง กับเรตติ้งและรายได้โฆษณา มาเชื่อมโยงกัน ก็จะได้ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพรายการและรายได้โฆษณาดังรูปกราฟข้างต้น

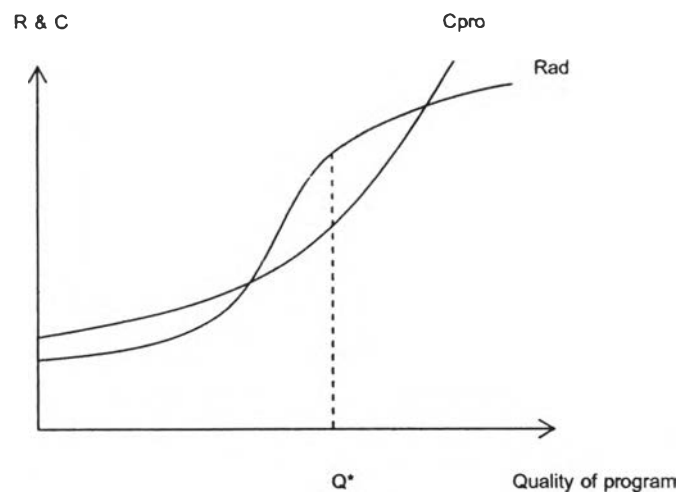
ในด้านต้นทุน ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนการผลิต (C_{pro}) และคุณภาพรายการ สมมติให้มีลักษณะเพิ่มขึ้นในอัตราเพิ่มขึ้น กล่าวคือ การจะเพิ่มคุณภาพรายการขึ้นในแต่ละหน่วยสุดท้าย จะต้องใช้ต้นทุนในสัดส่วนที่มากขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงได้กราฟดังรูป (ลักษณะเป็น exponential)

ภาพที่ 5.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและคุณภาพรายการ

เมื่อนำกราฟรายได้และต้นทุนมาพิจารณาร่วมกัน สถานีโทรทัศน์จะเลือกผลิตละครโทรทัศน์ให้มี "คุณภาพเหมาะสมที่สุด" (Optimum Quality) กล่าวคือ เป็นคุณภาพที่ทำให้สถานีได้รับกำไรสูงที่สุด นั่นคือจะผลิต ณ จุด Q*

ภาพที่ 5.7 แสดงการตัดสินใจเลือกคุณภาพที่เหมาะสมที่สุดของสถานีโทรทัศน์

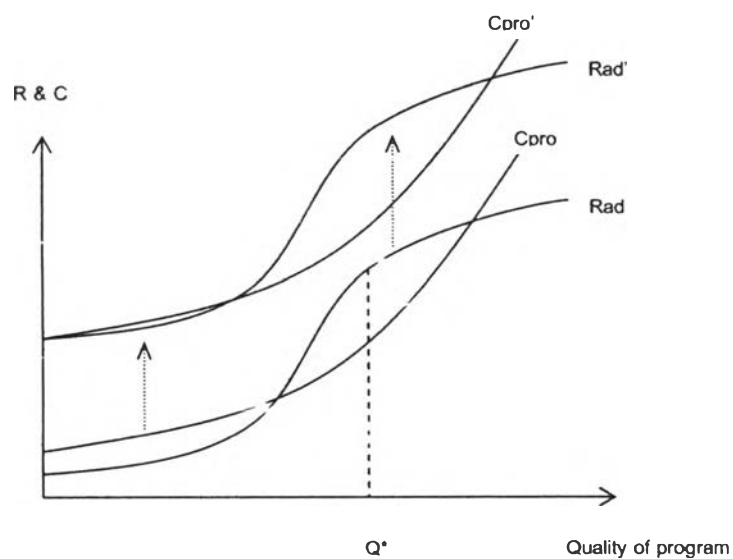

วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีผลต่อกำไรของละครหลังข่าว

เพิ่มงบการตลาด (Cmkt)

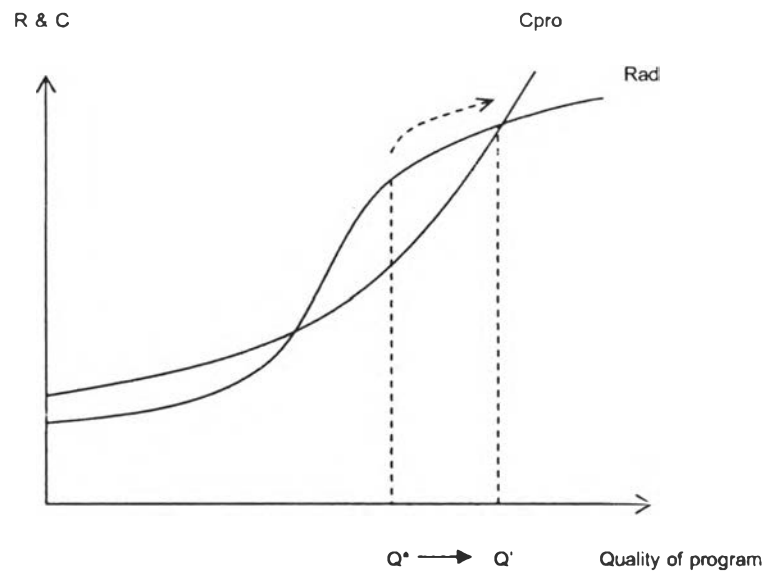
เพิ่มทั้งเรตติ้ง และต้นทุน จะทำให้เส้น R และ C shift ขึ้นทั้งคู่ แต่จะมากน้อยแค่ไหน ขึ้นกับงบประมาณการตลาดและประชาสัมพันธ์ที่ใช้ และประสิทธิผลในการดึงดูดผู้ชมให้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 5.8 แสดงผลกระทบจากการเพิ่มงบการตลาด

เพิ่มคุณภาพละคร (Q) โดยเพิ่มคุณภาพดารานำแสดง บท หรือองค์ประกอบอื่น ๆ
จะขยับตามบนเส้นกราฟ ทั้ง R และ C

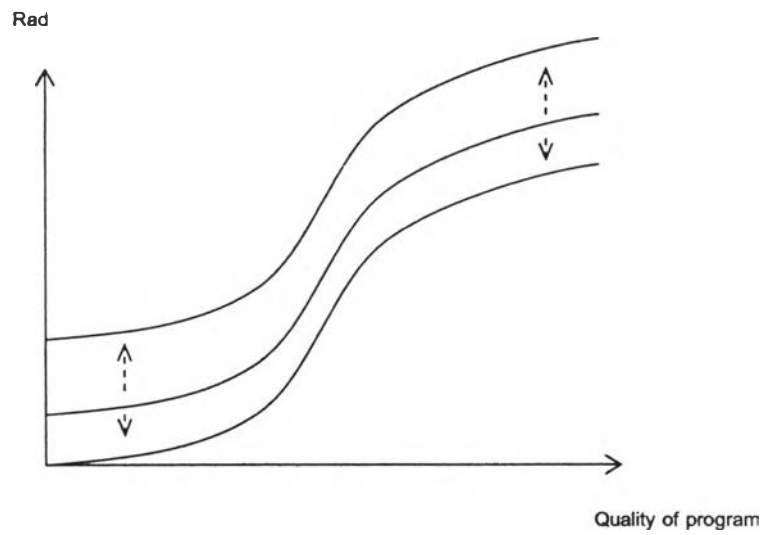
ภาพที่ 5.9 แสดงผลกระทบจากการเพิ่มคุณภาพละคร

เปลี่ยนผู้ผลิตละคร

โดยปกติผู้ผลิตละครจะได้รับงบประมาณผลิตละครในอัตราเดียวกัน จะแตกต่างกันบ้างในกรณีที่ละครเรื่องนั้นต้องใช้ค่าใช้จ่ายพิเศษ เช่น ถ่ายทำเมืองนอก หรือต้องสร้างฉากที่อลังการ ฉะนั้น จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงกับต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตาม ผู้จัดที่ต่างกันแต่ละครายมีความสามารถในการผลิตละครให้มีคุณภาพต่างกันออกไป และแต่ละเรื่องที่ผลิตก็จะมีคุณภาพต่างกันไปด้วย ฉะนั้น การเปลี่ยนผู้จัดมีผลต่อการ shift เส้น R ขึ้นและลง ในช่วงหนึ่ง

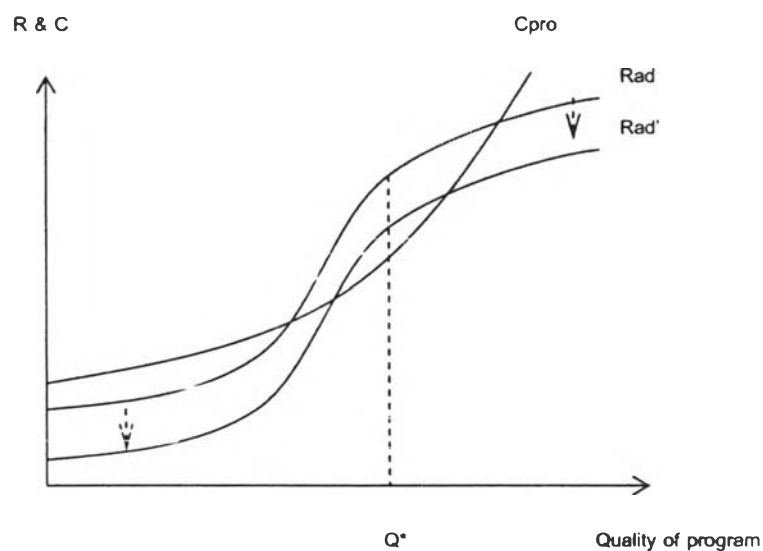
ภาพที่ 5.10 แสดงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงผู้ผลิตละคร

ช่องอื่นมีการพัฒนาคุณภาพรายการ

ในการวิเคราะห์ของเรา การพัฒนาคุณภาพรายการมีผลโดยตรงต่อเรตติ้ง หากช่องอื่นมีการพัฒนาคุณภาพรายการ ก็มีแนวโน้มทำให้เรตติ้งของช่องเรตตกลงไปเพิ่มให้กับอีกช่อง ทำให้เส้น R shift ลง และกำไรของสถานีลดลงด้วย

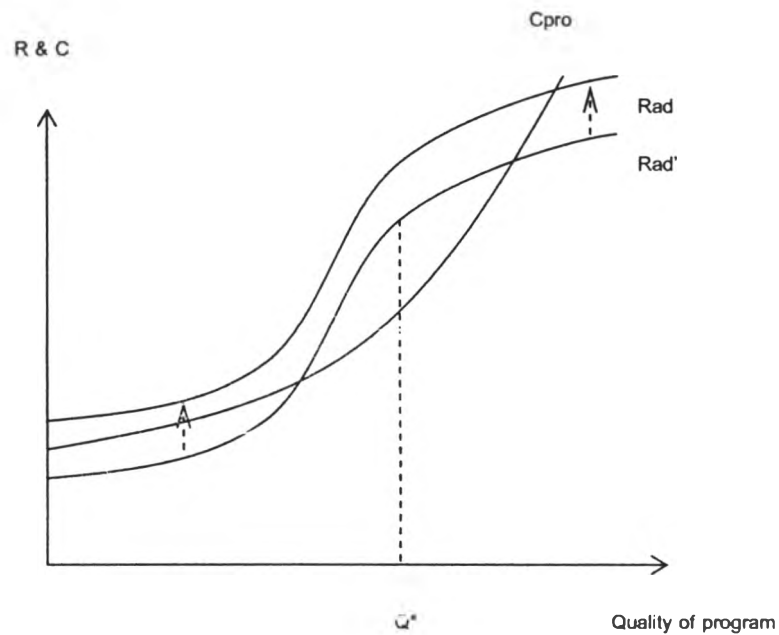
ภาพที่ 5.11 แสดงผลกระทบจากการพัฒนารายการของช่องอื่น

ภาวะเศรษฐกิจที่ขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจที่ดี มีแนวโน้มทำให้อุปสงค์ต่อเวลาโฆษณาสูงขึ้น ในขณะที่เพดานเวลาโฆษณาถูกกำหนดคงที่ ทำให้ราคาโฆษณาสูงขึ้น นำมาซึ่งรายได้โฆษณาที่สูงขึ้น แม้ว่าเรตติ้งจะเท่าเดิม เป็นผลให้เส้น R shift ขึ้นทั้งเส้น

ภาพที่ 5.12 แสดงผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ขึ้น

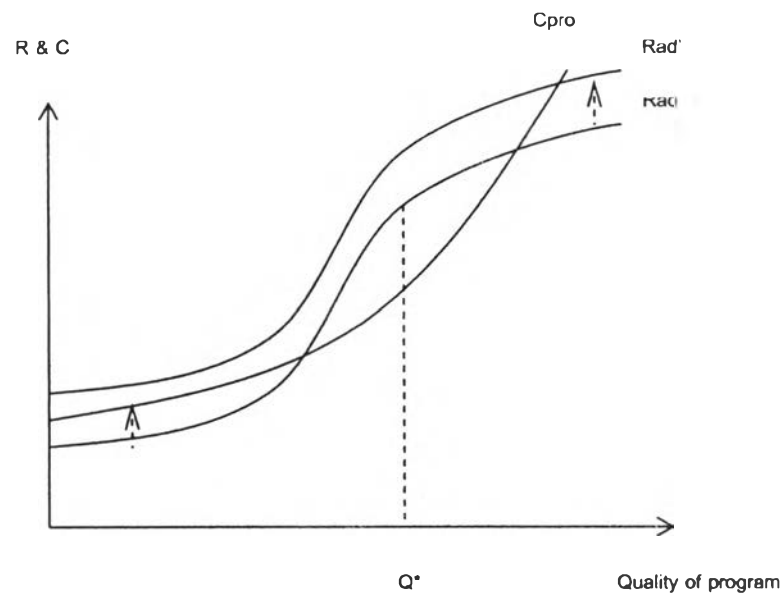

ความนิยมในรายการประเภทละครเพิ่มขึ้น

ทำให้เรตติ้งต่อรายการละครเพิ่มขึ้น รายได้โฆษณาที่เพิ่มขึ้นด้วยตามลำดับ เส้น R จะ shift ขึ้น

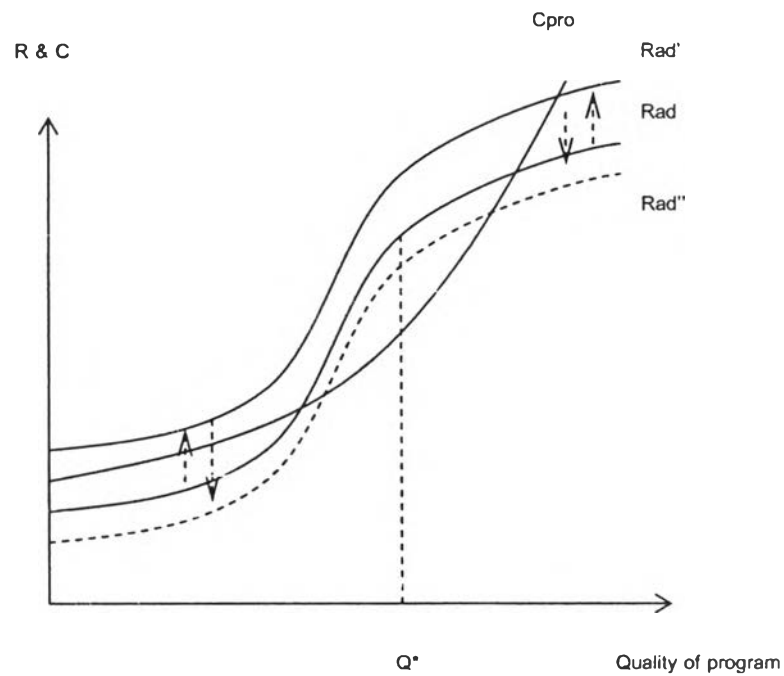
ภาพที่ 5.13 แสดงผลกระทบเมื่อความนิยมในรายการประเภทละครเพิ่มขึ้น

รัฐเพิ่มเพดานเวลาโฆษณา

จะทำให้มีจำนวนสินค้า (เวลาโฆษณา) ที่จะนำมาขายผู้ลงโฆษณามากขึ้น ทำให้ระดับรายได้สูงขึ้นด้วย เส้น R shift ขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อโฆษณามีสัดส่วนเวลาออกอากาศมากขึ้น ก็มีแนวโน้มจะทำให้ผู้บริโภคลดความพึงพอใจลง จนอาจเปลี่ยนไปชมช่องอื่น จนทำให้รายได้โฆษณาลดต่ำกว่าปกติได้ในระยะยาว (Rad'')

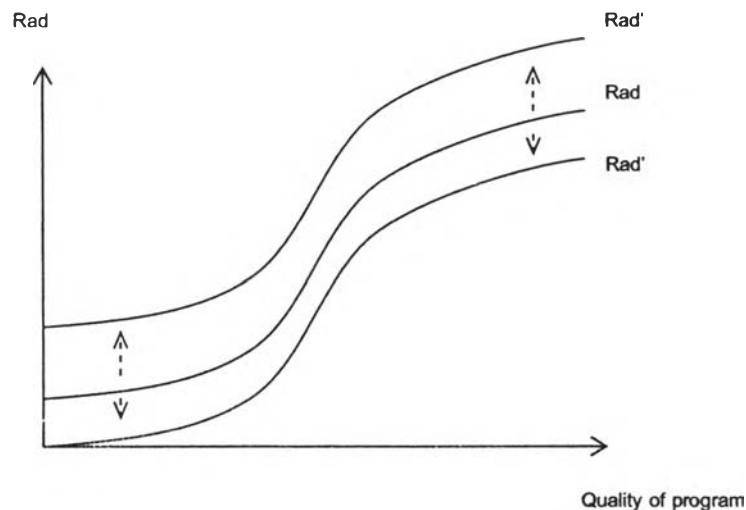
ภาพที่ 5.14 แสดงผลกระทบเมื่อรัฐเพิ่มเพดานเวลาโฆษณา

ผู้ผลิตเพิ่มโฆษณาแฝงเข้าไปในละครมากขึ้น

อาจทำให้รายได้โฆษณาสูงขึ้น แต่ก็เสี่ยงที่ผู้ชมจะรู้สึกว่ายัดเยียด จนทำให้เรตติ้งตกมา การเพิ่มโฆษณาแฝงจึงเป็นวิธีที่สุ่มเสี่ยง รายได้ที่ได้เพิ่มมาจากการโฆษณาแฝง อาจไม่คุ้มกับ รายได้ที่หายไป จากการที่ผู้ชมบางกลุ่มรู้ทันและเลิกรับชม เส้น R จึงอาจ shift "ขึ้น" หรือ "ลง" ก็ได้ ทั้งนี้

ภาพที่ 5.15 แสดงผลกระทบจากการเพิ่มโฆษณาแฝงเข้าไปในละคร

นั่นเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อทั้งทางด้านรายได้ และต้นทุน จนกระทบต่อกำไรของสถานีโทรทัศน์ในที่สุด ผลกระทบดังกล่าวได้ถูกสรุปไว้ในตาราง ด้านล่าง

ตาราง 5.1 สรุปผลกระทบต่อกำไรสถานีโทรทัศน์จากการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยสำคัญ

ปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง	ผลกระทบต่อรายได้และต้นทุน
เพิ่มงบการตลาด	shift ขึ้น ทั้งเส้น R และ C
เพิ่มคุณภาพละคร	เคลื่อนไปทางขวา ตามเส้น R และ C
เปลี่ยนผู้ผลิตละคร	เส้น R shift ขึ้นหรือลงก็ได้
ช่องอื่นพัฒนาคุณภาพรายการ	เส้น R shift ลง
ภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น	เส้น R shift ขึ้น
ความนิยมในรายการละครเพิ่มขึ้น	เส้น R shift ขึ้น
รัฐเพิ่มเพดานเวลาโฆษณา	เส้น R shift ขึ้นระยะสั้น และ shift ลงในระยะยาว
ผู้ผลิตเพิ่มโฆษณาแฝงเข้าไปในละคร	เส้น R shift ขึ้นหรือลง

อย่างไรก็ตาม หากปัจจัยดังกล่าวเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับที่แสดงตัวอย่างไว้ จะส่งผลให้ผลกระทบเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามเช่นกัน

พฤติกรรมกรรมการกำหนดราคา

ในข้างต้นได้อธิบายแล้วว่า สถานีโทรทัศน์มีทางเลือกในการแสวงหารายได้ 2 ลักษณะ คือ ขายเวลาโฆษณา หรือ ให้เช่าเวลา ในส่วนนี้จะพิจารณาถึงปัจจัย และพฤติกรรมกรรมการกำหนดราคา ในสองลักษณะดังกล่าว

สถานี (จ้าง หรือ ผลิตเอง)	→	ผู้ลงโฆษณา	
สถานี	→	ผู้ซื้อเวลาผลิตรายการ	→ ผู้ลงโฆษณา

การกำหนดราคาค่าโฆษณา

รายได้หลักของสถานีโทรทัศน์ (หรือผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ในกรณีที่เช่าเวลาบริหารการ ขายเอง) มาจากการขายเวลาโฆษณา การกำหนดราคาค่าโฆษณาอย่างเหมาะสม จะช่วยให้หน่วย ธุรกิจบรรลุเป้าหมายในการทำกำไรสูงสุดได้

สินค้าสถานีโทรทัศน์นำเสนอนั้นคือ “เวลาโฆษณา” แทรกในช่วงรายการต่าง ๆ (นั่นคือ สถานีโทรทัศน์ต้องผลิตรายการโทรทัศน์ที่คนดูสนใจ ไม่ว่าจะด้วยการผลิตภายในหรือจ้างผู้ผลิตรายการ เป็นเงื่อนไขจำเป็น ซึ่งนำมาสู่การขายเวลาโฆษณาต่อไป) และโดยธรรมชาติของสินค้า เวลาโฆษณาโทรทัศน์นั้น หากไม่จำหน่ายให้กับผู้ลงโฆษณาจนหมด (ตามจำนวนเวลาชั้นสูงที่กำหนดไว้ 12 นาที/ชั่วโมง หรือมีสัดส่วนไม่เกิน 20% ของเวลาการออกอากาศ) ก็จะสูญเปล่าไป ในทันที ธรรมชาติดังกล่าวนี้ส่งผลต่อเส้นอุปทานของเวลาโฆษณาให้มีลักษณะเป็นเส้นตรงตั้งฉาก

อุปสงค์ต่อเวลาโฆษณานั้นเกิดมาจาก “ผู้ลงโฆษณา” เพื่อให้สื่อโฆษณาเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายจำนวนมากที่สุด ซึ่งอาจจะผ่านหรือไม่ผ่านตัวกลาง (เอเยนซีโฆษณา) ก็ได้ ผู้ลงโฆษณาจะมีเกณฑ์ในการตัดสินใจลงโฆษณาโดยพิจารณา “ค่าใช้จ่ายต่อหัวผู้ชม” (Cost Per Rating Point) โดยจะเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการลงโฆษณา (หรือราคาค่าโฆษณา) กับเรตติ้ง (หรือจำนวนผู้ชมรายการ) หากสมเหตุสมผลก็จะซื้อเวลาโฆษณา อย่างไรก็ตาม เม็ดเงินซื้อสื่อโฆษณาขององค์กรธุรกิจนั้นขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจ (และการคาดการณ์ในอนาคต) และเดือนต่าง ๆ

ในรอบปีก็มีความต้องการซื้อสื่อโฆษณาต่างกันไป (กล่าวคือมีช่วง High - Low Season) เราสามารถสรุปปัจจัยกำหนดอุปสงค์ต่อเวลาโฆษณาได้ดังนี้

$$D = d \text{ (ราคาค่าโฆษณา, Rating, ภาวะเศรษฐกิจ, เดือน, อัตราเงินเฟ้อ)}$$

$$\text{Rating} = r \text{ (เวลาในรอบวัน, เดือน, กิจกรรมการตลาดพิเศษ, รายการที่ออกอากาศ)}$$

ในขณะเดียวกัน, สื่อทางเลือก)

จำนวนผู้ชมหน้าจอตีวี่ในขณะหนึ่ง ๆ นั้น ต่างกันไปตามช่วงเวลาในรอบวัน และช่วงเดือนในรอบปี อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ชมที่เลือกชมรายการของใดช่องหนึ่งนั้น (Rating) ขึ้นกับความสามารถในการดึงดูดความสนใจของผู้ชม เมื่อเปรียบเทียบกับรายการอื่นที่ออกอากาศในขณะเดียวกันทางช่องอื่น (ในความหมายอย่างกว้างคือรวมทั้งสื่อทางเลือกประเภทอื่น กิจกรรมทดแทนการดูทีวีอื่น ๆ) นอกจากนั้น การโปรโมทรายการผ่านทางสถานีเอง และสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางการตลาดสำหรับรายการนั้น จะช่วยดึงดูดผู้ชมให้เพิ่มมากขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย

อุปทานต่อเวลาโฆษณานั้นมาจากการตัดสินใจของ "สถานี" หรือ "ผู้ผลิตรายการ" เพื่อให้ได้รายได้สูงสุด ตอบแทนการผลิตรายการที่ดึงดูดกลุ่มผู้ชมเป้าหมายจำนวนมาก และด้วยธรรมชาติที่ว่าเวลาโฆษณานั้น หากขายไม่ได้ก็จะสูญเปล่าทันที ฉะนั้น สถานีหรือผู้ผลิตรายการจะพยายามขายเวลาโฆษณาให้ได้มากที่สุด (ขายจนถึงเพดานสูงสุด) เสมอ

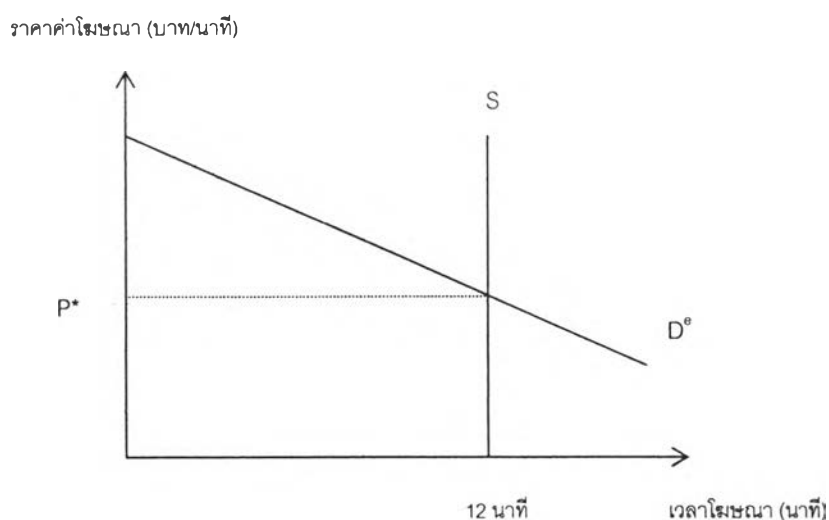
$$S = s \text{ (สมดุระหว่างรายการและโฆษณา)}$$

$$S < 12 \text{ นาที/ชั่วโมง (ตามเกณฑ์ขั้นสูงของกบว.)}$$

ราคาจะถูกกำหนดจาก "สถานี" หรือ "ผู้ผลิตรายการ" โดยคาดการณ์อุปสงค์ของธุรกิจโฆษณาทางโทรทัศน์ (ดูภาวะเศรษฐกิจโดยรวม ฯลฯ) แล้วเสนอราคาที่สูงที่สุด ที่จะทำให้อุปสงค์เท่ากับ 12 นาที/ชม.พอดี ด้วยประสบการณ์ในการตั้งราคาของทางสถานี ทำให้ในภาวะปกติส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะกำหนดราคาได้เท่ากับราคาดุลยภาพ

ความจำกัดในจำนวนสถานีโทรทัศน์ ได้สร้างอำนาจเหนือตลาดให้แก่สถานีมหาศาล อุปสงค์ต่อการโฆษณาทางโทรทัศน์ (โดยเฉพาะในช่วงเวลาไพรม์ไทม์) มีมากจนทำให้ราคาค่าโฆษณาพุ่งขึ้นไปเหนือกว่าห้วงยามปกติอย่างมากมาย

ภาพที่ 5.16 แสดงการตัดสินใจกำหนดราคาโฆษณาของสถานีโทรทัศน์

การกำหนดราคาค่าเช่าเวลา

หากสถานีโทรทัศน์ไม่ต้องการแสวงหารายได้จากการผลิตรายการและขายเวลาโฆษณา สถานีมีทางเลือกที่จะขาย "เวลาออกอากาศ" (On-Air Time) โดยจะได้รับรายได้ในรูป "ค่าเช่า" (Rent) สำหรับเวลาในช่วงนั้น ๆ เป็นที่สังเกตได้ว่าสถานีนิยมให้ผู้ผลิตรายการเช่าเวลาไปในช่วง Non-Prime Time เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการแสวงหารายได้โฆษณาด้วยตนเอง (ซึ่งไม่แน่ว่าจะขายได้มากนักน้อยเพียงใด) รวมทั้งช่วยลดภาระในการบริหารจัดการการผลิตรายการ

เมื่อผู้เช่าเวลาได้ซื้อสินค้าเวลาออกอากาศไปแล้ว ก็จะแบ่งเวลาออกเป็นสองส่วน คือเวลาสำหรับรายการ และสำหรับการโฆษณา (ซึ่งการกำหนดราคาโฆษณานั้นได้อธิบายไปแล้วในตอนต้น) โดยทั่วไปอุปสงค์ของเวลาออกอากาศ จึงเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง (Derived Demand) จากอุปสงค์ต่อเวลาโฆษณา ฉะนั้น ผู้เช่าเวลาจะจ่ายค่าเช่าเวลาในอัตราที่คาดว่าจะสามารถแสวงหากำไรจากการขายโฆษณา (เมื่อรวมต้นทุนค่าเวลา และค่าผลิตรายการแล้ว)

อย่างไรก็ตาม ผู้เช่าเวลาบางประเภท (เช่น ค่ายเพลง บริษัทจำหน่ายสินค้าทางโทรทัศน์ ฯลฯ) จ่ายเงินซื้อเวลาออกอากาศไปเพื่อสนับสนุนธุรกิจหลัก ที่ไม่ใช่ธุรกิจโทรทัศน์ (เช่น แกรมมีเช่าเวลาผลิตรายการเพลงเพื่อกระตุ้นให้คนไปซื้อเทป หรือทีวีมีเดียเช่าเวลาผลิตรายการเพื่อขาย

สินค้า) ผลตอบแทนจากการออกอากาศ จะต้องมากกว่าต้นทุนค่าเช่าเวลา และค่าผลิตรายการ จึงจะจูงใจให้เกิดอุปสงค์ต่อเวลาออกอากาศ

$$D = D \text{ (รายได้จากการขายโฆษณาที่คาดว่าจะได้รับ, ผลประโยชน์ต่อธุรกิจจากการผลิตรายการโทรทัศน์)}$$

อุปทานของเวลาออกอากาศในแต่ละขณะมีเพียงหนึ่งเดียว กล่าวคือจะมีผู้ผลิตรายการรายเดียวเท่านั้นที่จะได้เช่าเวลาโฆษณาในขณะนั้นไป โดยหลักการทั่วไป ผู้เช่าที่ให้ค่าเช่าที่สูงที่สุดควรจะได้เช่าเวลาช่วงนั้น อย่างไรก็ตาม ตัวแปรอื่น ๆ เช่นนโยบายของสถานี ประเภทรายการที่สถานีต้องการนำเสนอในช่วงเวลานั้น หรือความสัมพันธ์ระหว่างสถานีและผู้ผลิตรายการบางรายล้วนมีผลต่อการตัดสินใจให้เช่าเวลา (อันมีอยู่เพียงหนึ่งเดียว) ของสถานี